

የክልሉም ሆነ የፌዴራሉ ሰበር ችሎት የተቋቋሙበት ዓላማ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተትን ማረም በመሆኑ ጉዳዩን ወደ ክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት መመለስ ሳይሰፈልግ ቀጥሎ የተመለከተው ተወስኗል።

ው ሣ ኔ

1. የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 19141 በሐምሌ 21 ቀን 1997 ዓ.ም. እንደዚሁም የክልሉ ሰበር ችሎት በመ/ቁ 11571 በጥቅምት 30 ቀን 1998 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ መሠረተዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የትግራይ ክልል ምዕራባዊ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በግንቦት 23 ቀን 1997 ዓ.ም. ይህን ጉዳይ አስመልክቶ አመልካች ክስ በቀረበበት ጉዳይ ኃላፊ ሊሆኑ አይችሉም በማለት የሰጠው ውሣኔ ከሕጉ ጋር የተገናዘበ ሆኖ ስለተገኘ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ጸንቷል።
3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

የሰ/መ/ቁ. 31737

የካቲት 27 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

መስፍን ዕቁበዮናስ

ታፈሰ ይርጋ

መድኅን ኪሮስ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- አቶ ገብሩ ገ/መስቀል - ቀርቦዋል።

ተጠሪ፡- ቄስ ገ/መድኅን ረዳ - ቀርቦዋል።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የብድር ውልን የተመለከተ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁን አመልካች ከአሁን ተጠሪ ጋራ በነበረን የንግድ ግንኙነት ተጠሪ ብር 50,000 /ሃምሳ ሺህ/ እንዳበድራቸው በስልክ ሲጠይቁኝ ፈቃደኛ በመሆን ገንዘቡን ልኬላቸው መቀሌ ከሚገኘው ወጋገን ባንክ ፈርመው ተቀብለዋል፤ በኋላ ተጠሪ ገንዘቡን እንዲመልሱልኝ በተደጋጋሚ ብጠይቃቸውም ለመመለስ ፈቃደኛ አልሆኑም፤ ስለዚህ ገንዘቡን ከወሰዱበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ ወለድ ጋር እንዲሁም የጠበቃ አበል ከነወጩና ኪሣራው ይክፈሉኝ በማለት ተጠሪ ላይ በመሠረቱት ክስ ነው። የአሁን ተጠሪ በሰጡት መልስ የተባለውን ገንዘብ መቀበሉን አልክድም፤ ነገር ግን ገንዘቡን ከአመልካች ላይ የወሰድኩት ብድር ጠይቁ ሳይሆን አመልካች ከአሁን በፊት ከእኔ በብድር የወሰዱትን ገንዘብ ለመመለስ ልከውልኝ ነው፤ የገንዘብ መላኪያ ወረቀቱም በምንም አይነት የብድር ማስረጃ ሊሆን አይችልም፤ ከብር 500 /አምስት መቶ/ በላይ በሆነ ገንዘብ የተደረገ የብድር ውል በጽሁፍ ካልተደገፈ ዋጋ አይኖረውም በማለት ተከራክረዋል። ፍ/ቤቱም የግራ ቀኙን ክርክር ሰምቶ በመጀመሪያ የማስረዳት ሽክሙ የሚወድቀው በማን ላይ ነው? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ግራ ቀኙ ግንኙነታቸው በንግድ ላይ የተመሠረተ መሆኑን አልተካካዱም፤

የአሁን ተጠሪ ገንዘቡን መቀበላቸውን አልካዱም፤ አመልካች ተጠሪ ገንዘቡን የላኩት ቀደም ሲል ለነበረባቸው ዕዳ መክፈያ መሆኑን የማስረዳት የመጀመሪያ ግዴታ የሚወድቀው ተጠሪ ላይ ነው፤ ይሁን እንጂ ተጠሪ ይህንኑ ለማረጋገጥ የሚያስችል የማስረጃ ዝርዝር ከመልሳቸው ጋር አላቀረቡም፤ በማስረጃ ያልተደገፈ የፍሬ ነገር ክርክር ደግሞ ዋጋ የሚሰጠው አይሆንም ካለ በኋላ ተጠሪ ገንዘቡን ከአመልካች መቀበላቸውን አምነው አመልካች ገንዘቡን የሰጧቸው በፊት ለነበረ ዕዳ መክፈያ መሆኑን እስካላረጋገጡ ድረስ ባለዕዳ ናቸው፤ በመሆኑም ተጠሪ ክሱ የቀረበበትን ብር 50,000 /ሃምሳ ሺህ/ ክሱ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ የባንክ ወለድ ጋር ለከሃሽ ይክፈሉ በማለት ወሰነ።

ተጠሪ ይህንን ውሳኔ በመቃወም ለትግራይ ብ/ክ/መ/ጠ/ፍ/ቤት ያቀረቡት ይግባኝ ተቀባይነት ባለማግኘቱ አቤቱታቸውን ለክልሉ ሰበር ችሎት አቅርበዋል። ሰበር ችሎቱም የግራ ቀኙን ክርክር አዳምጦ በማስረጃነት የቀረበው የሐዋላ ወረቀት /ደረሰኝ/ በግራ ቀኙ መካከል የብድር ውል መኖሩን የሚያረጋጋጥ ማስረጃ አይደለም የሐዋላ ወረቀት ገንዘብ ከአንድ ባንክ ወደ ሌላው የተላከ መሆኑን ከማረጋገጥ ውጪ በሌላ ተጨማሪ ማስረጃ ካልተደገፈ በቀር ገንዘቡ የተላከው በብድር መሆኑን አያስረዳም፤ ተጠሪ ገንዘቡ የተላከልኝ አመልካች ለነበረባቸው ዕዳ መክፈያ እንዲሆን ነው በማለት መመለሳቸውም ቢሆን ብድሩን አምነዋል የሚያስብላቸው አይደለም፤ በመሆኑም አመልካች ገንዘቡን የላኩት በብድር መሆኑን ተጠሪ አላመኑም ክህደት ካለ ደግሞ ብድሩ መኖሩን የማረጋገጥ /የማስረዳት/ ኃላፊነቱ የአሁን አመልካች ነው፤ ስለዚህ የብድር ውል መኖሩ በመልካች ሳይረጋገጥ ወይም በተጠሪ ሳይታመን የቀድሞው ብድር መኖሩን ተጠሪ የማስረዳት ኃላፊነት አለባቸው ተብሎ ተጠሪ በክሱ የተጠየቀውን ገንዘብ እንዲከፍሉ መወሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ስለሆነ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ ተሸሯል በማለት ወስኗል።

የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንን ውሳኔ ለማስለወጥ ሲሆን የአቤቱታው ይዘት በአጭሩ አመልካች ለተጠሪ ልኬላቸው የነበረውን ገንዘብ

መቀበላቸውን ተጠሪ ራሳቸው አምነውና በማስረጃም ተረጋግጦ ገንዘቡን የተቀበልኩት ለዕዳ መክፈያ ሆኖ ነው የሚል መልስ በተጠሪ ስለተገለፀ ብቻ ቀድሞውኑ አመልካች የተጠሪ ተበዳሪ መሆኔን የማስረዳት ሽክም እያለባቸው የማስረዳት ሽክሙ የአመልካች ነው አመልካች ገንዘቡን በብድር መላካቸውን አላስረዱም ተብሎ በክልሉ ሰበር ችሎት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ ይሸርልኝ የሚል ነው።

ችሎቱም የስር ፍ/ቤቶችን ውሳኔዎችና የግራ ቀኙን ክርክር አግባብ ካለው ሕግ ጋር አገናዝቦ በመመርመር አመልካች ለተጠሪ ገንዘብ ልከውላቸዋል እየተባለ በበታች ፍ/ቤት አመልካች ይህንን ገንዘብ በብድር መልክ ስለመስጠታቸው የብድር ውል አቅርበው አላስረዱም በሚል ተጠሪ የተከሰሱበትን ገንዘብ አይከፍሉም ተብሎ መወሰኑ በአግባቡ መሆኑና አለመሆኑ ሊጣራ የሚገባ ነጥብ ሆኖ ስላገኘነው ጉዳዩ ለሰበር እንዲቀርብ ተደርጓል።

መዝገቡን እንደመረመርነው አመልካች ከስር ጀምረው የሚከራከሩት ገንዘቡን ለተጠሪ የላኩት ተጠሪ እንዳይደራቸው በስልክ ባቀረቡልኝ ጥያቄ መሠረት ስለሆነ ገንዘቡን ይመልሱልኝ በማለት ነው። ተጠሪ ደግሞ በበኩላቸው አመልካች ገንዘቡን ሊልኩልኝ የቻሉት ቀደም ሲል ያበደርኳቸውን ገንዘብ ለመመለስ እንጂ እንዲያበድሩኝ ጠይቄ አይደለም በማለት መከራከራቸውን መዝገቡ ያስረዳል።

ተጠሪ በአመልካች የተላከላቸውን ገንዘብ መቀበላቸውን አልካዱም፤ ገንዘቡን መቀበላቸው በማስረጃም ተረጋግጧል። ነገር ግን ገንዘቡን የተቀበልኩት አመልካች ቀደም ሲል የነበረባቸውን ዕዳ ለመክፈል ልከውልኝ ነው የሚል ክርክር ተጠሪ ከጅምሩ ጀምሮ ማቅረባቸውን ተረድተናል። በመሠረቱ ተከራካሪ ወገኖች በመከራከሪያነት የሚያቀርቧቸውን ፍሬ ነገሮች ማስረዳት ይጠበቅባቸዋል። በተለይም በአዎንታዊ መልኩ የተከራከረ ወገን የክርክሩን ፍሬ ነገር የማስረዳት ሽክም ይወድቅበታል። የአሁን ተጠሪ የክርክሩ መነሻ የሆነውን ገንዘብ ከመቀበሌ በፊት ለአመልካች ገንዘብ አበድራያለሁ ቢሉም ገንዘቡ ከብር 500 (አምስት መቶ) የሚበልጥ እንደመሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2472/1/ ላይ

ከተደነገጉትና የብድርን መኖር ማስረዳት ከሚቻልባቸው ሶስት መንገዶች በአንዱም ቢሆን የአመልካች አበዳሪ መሆናቸውን አላሰረዱም። በመሆኑም ተጠሪ ለመክራክሪያ ያቀረቡትን ይህንን ፍሬ ነገር የማስረዳት ኃላፊነታቸውን አልተወጡም። በአንጻሩ ግን አመልካች ገንዘቡን ለተጠሪ ብድር መስጠታቸውን ከፍ ብሎ በተጠቀሰው የሕግ አንቀጽ የብድር ውልን በጽሁፍ ማስረዳት እንደሚቻል በተደነገገው መሠረት ገንዘቡን የላኩበትን የሐዋላ ወረቀት በማቅረብ አረጋግጠው ያስረዱ ስለሆነ በክላቸው ላይ ያቀረቡትን ፍሬ ነገር የማስረዳት ኃላፊነታቸውን ተወጥተዋል። ስለዚህ አመልካች ገንዘቡን ለተጠሪ ማበደራቸውን ባስረዱበትና ተጠሪ ደግሞ እንደአባባላቸው ገንዘቡ የተላከላቸው አስቀድሞ ለነበረ ዕዳ መክፈያ መሆኑን ባላረጋገጡበት ሁኔታ የስር ፍ/ቤት ተጠሪ ገንዘቡን ለአመልካች ለመመለስ አይገደዱም በማለት የሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. ክርክር የተካሄደበትን ብር 50,000 /ሃምሳ ሺህ/ ክስ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ተከፍሎ እስከሚያልቅ ድረስ ከሚታሰብ ሕጋዊ ወለድ ጋር ተጠሪ ለአመልካች እንዲከፍሉ በድምጽ ብልጫ ተወስኗል።
2. የትግራይ ብ/ክ/መ/ ሰበር ችሎት በመ/ቁ. 18404 በሰኔ 8 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
3. የክልሉ የመቀሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 03390 በ5/4/99 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ እና የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 18102 በ12/4/99 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ ፀንቷል።
4. የዞኑ ከፍ/ፍ/ቤት በውሣኔው መሠረት ያስፈጽም ብለናል። ይፃፍ።
5. ግራ ቀኙ ወጪና ኪሣራቸውን ይቻቻሉ። መዘገቡ ተዘግቷል። ይመለስ።

የማይነበብ የአራት ዳኞች ፊርማ አለበት።

የልዩነት ሃሳብ

ጉዳዩ ሲጀመር አመልካች በተጠሪ ላይ ክስ ያቀረቡት በብድር የወሰደውን ብር 50 ሺህ እንዲከፍሉኝ ይወስንልኝ በማለት ነው።

በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2472/1/ መሠረት ብድር ተሰጥቷል የሚባለው ገንዘብ ከብር 500 /አምስት መቶ/ በላይ ከሆነ ይህንን ማስረዳት የሚቻለው በጽሁፍ በፍ/ቤት በተደረገ የዕምነት ቃል ወይም በመሐላ እንደሆነ ተመልክቷል።

ከላኝ በአስረጂነት ያቀረቡት ሰነድ በባንክ አማካይነት በሐዋላ ከአዲስ አበባ ወደ መቀሌ ለተከላከሰ ብር 50 ሺህ መላካቸውን የሚያረጋግጥ ሰነድ ነው። የሐዋላ ሰነዱ በመካከላቸው የብድር ግንኙነት መኖሩን የማያረጋግጥ ከመሆኑም በላይ ተከላከሎ በባንክ በኩል የተላከውን ገንዘብ መቀበላቸውን ቢያምኑም ነገር ግን ገንዘቡን ከተከላከሰ የተቀበሉት ከላኝ እንደሚሉት ከአራሳቸው በመበደራቸው ምክንያት ሳይሆን ቀደም ሲል ለከላኝ አበድረው ለነበረ ገንዘብ በመክፈያነት እንደተቀበሉ ገልጸው ብድሩን ክደው ተክራክረዋል። ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው የብድር ውል አለ በማለት ክስ ያቀረቡት ከሃሽ ሕጉ እንደሚጠይቀው የብድር ውል ስለመኖሩ አለማስረዳታቸውን ነው።

በሌላ በኩልም በአብላጫው ድምጽ ውሣኔ ላይ ተከላከሎ ገንዘቡን መቀበላቸውን እስካመኑ ድረስ በሌላ ግንኙነት የተቀበሉት ገንዘብ ስለመሆኑ ከመክራክር በስተቀር ይህንን ግንኙነት በማስረጃ ያላረጋገጡ ስለሆነ ክሱ የቀረበበትን ገንዘብ ሊከፍሉ ይገባል የተባለውን በተመለከተ የብድር ውል አለ በማለት ከላኝ ክስ እስካቀረቡ ድረስ የብድር ውል አለ የለም የሚለው በጭብጥ ተይዞ የሚፈታ ፍሬ ነገር እስከሆነ ድረስ ከማስረጃ አቀራረብ አኳያ ይህንን በጭብጥ ተይዞ የሚፈታውን ፍሬ ነገር ማስረዳት የሚጠበቅበት ከሃሽ መሆን እንደሚገባው መገንዘብ ይቻላል። ውልን አስመልክቶ ስለ ማስረጃ አቀራረብና አቀባበል በሚደነግገው የፍትሐብሔር ሕጉ ክፍል ሥር አንድ ግዴታ እንዲፈጸምለት የሚጠይቅ ወገን ግዴታው ስለመኖሩ ማስረዳት ይጠበቅበታል ተብሎ በቁጥር 2000/1/ ላይ የተደነገገውም ይህንን የሚያጠናክር ነው።

ስለሆነም በክሱ የተጠየቀውን ገንዘብ ተጠሪ ለአመልካች ሊከፍሉ ይገባል በማለት በአብላጫ ድምጽ የተሰጠው ውሳኔ ከማስረጃ አቀራረብ መርህ አኳያ ተገቢነት ያለው ባለመሆኑ የትግራይ ክልል ሰበር ችሎት በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ተጠሪ ለአመልካች ሊከፍሉ አይገባም በማለት የሰጠው ውሳኔ የሕግ ስህተት ያልተፈጸመበት ስለሆነ ሊጸና ይገባል በማለት ስሜ በተራ ቁጥር 3 ላይ የተጠቀሰው ዳኛ ከሥራ ባልደረቦቹ በሃሳብ ተለይቻለሁ።

የማይነበብ የአንድ ዳኛ ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

ውሎች
ልዩ ልዩ